

בא ראה, קרבן העני חשוב לפני הקדוש ברוך הוא, שהרי הוא הקריב שני קרבנות לפניו, אחד חלבו ודמו, ואחד אותו שהקריב. שהרי אין לו לאכל, והוא הביא קרבן. קרבן העני קל מהכל - שני תורים או שני בני יונה, ואם לא - מעט קמח, ומתפפר בו, ובאותה שעה מכריזים ואומרים: כי לא בזה ולא שקץ ענות עני. כל כך למה? כי קרבן העני עדיף מהכל, שהרי הוא גרם לי להיות בגורלו של הקדוש ברוך הוא, והוא גרם לי להיות בחלק של התורה. משום כך חלקתי כל נכסי (חלקתי נכסי, חצי) לעניים, שהרי הם גרמו לי כל זה.

כמו שהעני הרתיח חלבו ודמו, כך אותו הקמח מרתיחים בשמן משחה. וכך למדנו, שאפלו כל אדם מקריב את המנחה הזו על המזבח ומנחת מרחשת, משום שכמו שהחטא הרתיח את חלבו ודמו באש היצר הרע וכל איבריו רתחו באש - כך הקרבן הזה כמו כן ממש, ועקר הקרבן כמו החטא, ולהקריב לפני הקדוש ברוך הוא רצון לבו ורוחו ונפשו, שזה חביב מהכל לפניו.

אשרי חלקם של הצדיקים שמקריבים בכל יום ויום את הקרבן הזה לפני הקדוש ברוך הוא. ומה הוא? עצמם ונפשם שמקריבים לפניו. ואני רוצה להקריב את הקרבן הזה (ממש), וזה רוצה הקדוש ברוך הוא מאדם בעולם הזה. ועם כל זה, קרבן של הכל (ממש) עדיף, פדי שיתברכו כל העולמות.

עוד פתח ואמר, (תהלים קלה) ברוך ה' מציון שכן ירושלים הללויה. וכי מציון הוא ברוך? והרי

הוא חזי, קרבנא דמספנא השיב קמי קדשא בריך הוא, דהא הוא קריב תרי קרבנין לקמיה. חד חלביה ודמיה. וחד ההוא דקריב. דהא לית ליה למיכל, והוא אייתי קרבנא. קרבנא דעני קליל מפלא תרין תורין, או תרין בני יונה, ואי לאו, זעיר קמחא, ומתפפר ביה והוא שעטא מכריזין ואמרי, כי לא בזה ולא שקץ ענות עני. כל כך למה. בגין דקרבנא דעני עדיף מפלא. דהא הוא גרים לי למהוי בעדביה דקודשא בריך הוא, הוא גרים לי למהוי בחולקא דאורייתא. בגין כך פליגנא כל נכסי (ס"א פליגנא נכסי, פליגא) למספני, דהא אינון גרמו לי כולי האי.

במה דמספנא ארתח חלביה ודמיה, כך ההוא קמחא מרתחין ליה במשח רבות. והכי אולפנא, דאפילו כל בר נש מקרב האי מנחה על המזבח ומנחת מרחשת. בגין, דכמה דחטאה ארתח חלביה ודמיה באשא דיצר הרע, וכל שייפוי רתחי באשא, כך קרבנא דא, פהאי גוונא ממש. ועקרא דקרבנא כגוונא דחטאה, ולקרבא קמי קדשא בריך הוא, רעוּתא דלביה, ורוחיה ונפשיה, דהאי חביבא מן פלא קמיה.

זבאה חולקיהון דצדיקניא, דאינון מקרבין בכל יומא ויומא האי קרבנא לקמי קדשא בריך הוא. ומאי איהו, גרמייהו ונפשיהו דמקרבין קמיה. ואנא בעינא לקרבא האי קרבנא (ממש), ודא בעי קדשא בריך הוא מבר נש פהאי עלמא. ועם כל דא קרבנא דכלא (ס"א ממש) עדיף, בגין דיתברכו עלמין פלהו.

הו פתח ואמר, (תהלים קלה) ברוך יי מציון שוכן ירושלים הללויה. וכי מציון הוא ברוך, והא מנהרא עמיקא עלאה

מהנהר העמק העליון הוא ברוך! אלא ברוך ה', כשמצאנה הלכנה מאור השמש ומתקרבים זה לזה, ולא מוסר האור הזה מזה. ולפעמים שהלכנה נקראת בשם המלך, כמו שהוא נקרא 'הנ"ה', כך היא נקראת 'הנ"ה', כמו שנאמר (בראשית יט) 'וה' המטיר על סדם ועל עמרה גפרית ואש מאת ה' מן השמים. ולא זה לבדו, אלא אפלו שליח אחד לפעמים (ממש) נקרא בשם המלך.

דבר אחר ברוך ה' מציון - מאיזה מקום נודע הקדוש ברוך הוא שהוא ברוך? חזר ואמר מציון, ממקום של ציון נודע שהוא ברוך. מה הטעם? משום שכתוב (תהלים קלד) 'כי שם צנה ה' את הברכה וגו'. אמר לו רבי ייסא, אשרי חלקך שזכית לכל זה. אשרי אותם שעוסקים בתורה. שכל מי שעוסק בתורה כאלו אוהז בקדוש-ברוך-הוא. זהו שכתוב (דברים ד) 'ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום. אם זבח שלמים קרבנו. רבי יהודה פתח, (בראשית א) 'ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים וגו'. בא ראה, בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את העולם - ברא שבעה רקיעים למעלה, ברא שבע ארצות למטה, שבעה ימים, שבעה נהרות, שבעה ימים, שבעה שבועות, שבע שנים, שבע פעמים. שבעה אלפי שנים יהיה העולם, והקדוש ברוך הוא בשביעי של הכל.

שבעה שחקים (רקיעים) למעלה, ובכל אחד ואחד פוככים ומזלות ושמשים שמשמים בכל רקיע ורקיע. ובכלם מאלו, מרפכות אלו על אלו, לקבל עליהם על מלכות רבונם, ובכל הרקיעים יש פנפים, ומהם בארבע פנפים. מהם

איהו ברוך. אלא ברוך יי', כד נהיר סיהרא מנהירו דשמשא, ומתקרבי דא בדא, ולא אעדיאו נהורא דא מן דא. ולזמנין דסיהרא אתקרי בשמא דמלפא, כמה דאיהו אקרי יהו"ה, כף היא נקראת יהו"ה. כמה דאת אמר, (בראשית יט) 'ויי' המטיר על סדם ועל עמורה גפרית ואש מאת ה' מן השמים. ולא דא בלחודוהי, אלא אפילו חד שליחא, לזמנין (ממש) אתקרי בשמא דמלפא.

דבר אחר ברוך יי' מציון. מאן אתר אשתמודע דקודשא בריך הוא, הוא ברוך. הדר ואמר מציון, מאתר דציון אשתמודע דהוא ברוך. מאי טעמא. בגין דכתיב, (תהלים קלג) 'כי שם צנה יי' את הברכה וגו'. אמר ליה רבי ייסא זפאה חולקך דזכית לכולי האי. זפאין אינון דמשפדלין באורייתא, דכל מאן דאשתדל באורייתא, פאלו אחיד בקודשא בריך הוא, הדר הוא דכתיב, (דברים ד) 'ואתם הדבקים ביי' אלהיכם חיים כלכם היום.

אם זבח שלמים קרבנו. רבי יהודה פתח, (בראשית א) 'ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים וגו'. תא חזי, בשעתא דברא קדשא בריך הוא עלמא, ברא ז' רקיעים לעילא, ברא ז' ארצות לתתא, ז' ימים, ז' נהרות, ז' יומין, ז' שבועות, ז' שנים. ז' פעמים. ז' אלפי שנין דהוי עלמא, קדשא בריך הוא בשביעאה דכלא.

ז' שחקים (ס"א רקיעין) לעילא, ובכל חד וחד פככים ומזלות, ושמשין דמשמשין בכל רקיעא ורקיעא. ובכלהו מאלין, רתיכין אלין על אלין, לקבלא עלייהו עול מלכותא דמאריהון. ובכלהו רקיעין אית רתיכין מרפכות ושמשים משנים זה מזה אלו על אלו, מהם בשש

וְשִׁמְשִׁין, מְשַׁנֵּיין דָּא מִן דָּא, אֱלִין עַל אֱלִין, מְנַהוֹן בּוֹ' גְּדַפִּין, וּמְנַהוֹן בְּד' גְּדַפִּין. מְנַהוֹן בְּד' פְּנִים. וּמְנַהוֹן בְּתַרְיִן פְּנִים, וּמְנַהוֹן בְּחַד. מְנַהוֹן אֲשָׁא דְלֵהִיט. מְנַהוֹן מֵיָא. מְנַהוֹן רוּחָא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים קד) עוֹשֶׂה מְלֶאכְיוֹ רוּחוֹת מְשַׁרְתֵּיו אֵשׁ לֵהִט.

וּבְלָהוּ רְקִיעֵין, אֱלִין עַל אֱלִין כְּגַלְדֵי בְּצֻלִים, אֱלִין לְתַתָּא, וְאֱלִין לְעִילָא. וְכָל רְקִיעָא וְרְקִיעָא, אֲזֵלָא וְרַעֲשָׂא מְאִימָתָא דְמֵאֲרִיהוֹן. עַל פּוּמִיָּה נְטֻלִין, וְעַל פּוּמִיָּה קִיּוּמִין. וְעִילָא מְכַלְהוּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְנֻטִיל כְּלָא בְּחִילִיָּה וְתוּקִפִּיָּה. כְּגוּוֹנָא דָּא שְׂבַעָה אֲרָצוֹת לְתַתָּא, וְכִלְהוּ בִישׁוּבָא בְּר' (דף י' ע"א) דְאֱלִין עֲלֵאִין וְאֱלִין תַּתָּאִין. וְאֲרָץ יִשְׂרָאֵל עֲלָאָה מְכַלָּא, וִירוּשָׁלַם עֲלָאָה מְכַל יִשׁוּבָא.

וְחִבְרָנָא יְתִבֵי דְרוּמָא, חָמוּ בְּסַפְרֵי קְדָמָאִי, וּבְסַפְרָא דְאָדָם, דְהִכִּי מְחַלֵּק כָּל אֵינוֹן אֲרָצוֹת, דְכִלְהוּ מְשַׁתְּפַחֵי לְתַתָּא, כְּגוּוֹנָא דְאֵינוֹן רְקִיעֵין דְלְעִילָא. אֱלִין עַל אֱלִין, וְאֱלִין עַל אֱלִין וּבִין כָּל אֲרַעָא וְאֲרַעָא, רְקִיעַ דְמִפְרָשׁ בִּין דָּא לְדָא. וְעַל דָּא כִלְהוּ אֲרָצוֹת פְּרִישָׁן בְּשַׁמְהֵן. וּבִינֵיהוּ גַן עֵדֵן וְגִיְהֵנָם. וְאִית בִּינֵיהוּ בְּרִיין מְשַׁנֵּיין, אֱלִין מִן אֱלִין, כְּגוּוֹנָא דְלְעִילָא. מְנַהוֹן בְּתַרְיִן אֲנַפִּין, וּמְנַהוֹן בְּד', וּמְנַהוֹן בְּא'.

וְחִיזוּ דְאֱלִין לָאוּ כְּאֱלִין. וְאִי תִימָא, הָא כָּל בְּנֵי עֲלָמָא מְאָדָם נַפְקוּ, (לאי חכי דלא) וְכִי נְחִית אָדָם הָרֵאשׁוֹן לְכִלְהוּ אֲרָצוֹת, וְאוּלִיד בְּנִין, וְכַמָּה נְשִׁין הָווּ לֵיהּ. אֵלָא, אָדָם לָא אֲשַׁתְּכַח אֵלָא בְּהֵאִי עֲלָמָא עֲלָאָה מְכַלְהוּ, דְאֲקָרִי תַבַּל, כְּדָאמְרִינָן דְכְּתִיב (משלי ח) (כ"א מִשְׁחַקֵּת בְּתַבַּל אֲרִצוֹ) וַיֵּצֵא לְתַבַּל אֲרִצוֹ. וְהֵאִי תַבַּל אַחֲרֵיהּ בְּרְקִיעַ דְלְעִילָא, וְאֵתְאַחֲרֵיהּ בְּשַׁמָּא עֲלָאָה. הָדָא

בְּאַרְבַּע פְּנִים, וּמֵהֶם בְּשֵׁתֵי פְּנִים, וּמֵהֶם בְּאַחַת. מֵהֶם אֵשׁ לוֹהֵט, וּמֵהֶם מַיִם. מֵהֶם רוּחַ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (תהלים קד) עוֹשֶׂה מְלֶאכְיוֹ רוּחוֹת מְשַׁרְתֵּיו אֵשׁ לֵהִט.

וְכָל הַרְקִיעִים אֱלוֹ עַל אֱלוֹ כְּגַלְדֵי בְּצֻלִים, אֱלוֹ לְמַטָּה וְאֱלוֹ לְמַעְלָה. וְכָל רְקִיעַ וְרְקִיעַ הוּלֵף וְרוֹעֵשׂ מְאִימָת רַבּוֹנָם. עַל פִּי נוֹסְעִים, וְעַל פִּי עוֹמְדִים. וּמַעַל לְכָלֵם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁנוּשָׂא הַכָּל בְּחִילוֹ וְתַקְפוֹ. כְּמוֹ כֵּן שְׂבַע אֲרָצוֹת לְמַטָּה, וְכָלֵם בִּישׁוּב, פֶּרֶט שְׂאֵלָה עֲלִיוֹנִים וְאֵלָה תַּחְתּוֹנִים. וְאֲרָץ יִשְׂרָאֵל עֲלִיוֹנָה מְהַכֵּל, וִירוּשָׁלַם עֲלִיוֹנָה מְכַל יִשׁוּב.

וְחִבְרָנָא יוֹשְׁבֵי הַדְרוֹם רָאוּ בְּסַפְרֵי הַקְדָּמוֹנִים וּבְסַפְרוֹ שֶׁל אָדָם, שְׂכַף מְחַלְקִים כָּל הָאֲרָצוֹת הַלְלוּ, שְׂכָלֵם נִמְצְאִים לְמַטָּה כְּמוֹ אוֹתָם הַרְקִיעִים שְׁלֹמְעֵלָה, אֱלוֹ עַל אֱלוֹ וְאֱלוֹ עַל אֱלוֹ, וּבִין כָּל אֲרָץ וְאֲרָץ רְקִיעַ מְפָרִיד בֵּין זֶה לְזֶה, וְלִכְּן כָּל הָאֲרָצוֹת מְפָרְשׁוֹת בְּשַׁמּוֹת, וּבִינֵיהֶן גַּן עֵדֵן וְגִיְהֵנָם, וַיֵּשׁ בִּינֵיהֶן בְּרִיּוֹת מְשֻׁנוֹת אֱלוֹ מְאֵלוֹ, כְּמוֹ שְׁלֹמְעֵלָה, מֵהֶן בְּשֵׁתֵי פְּנִים וּמֵהֶן בְּאַרְבַּע וּמֵהֶן בְּאַחַת.

וּמֵרָאָה שֶׁל אֵלָה אֵינוֹ כְּאֵלָה. וְאִם תֹּאמַר, הֲרִי כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם יֵצְאוּ מֵאָדָם, (אינו כף, שלא) וְכִי יֵרֵד אָדָם הָרֵאשׁוֹן לְכָל הָאֲרָצוֹת וְהוּלִיד בְּנִים? וְכַמָּה נְשִׁים הָיוּ לוֹ? אֵלָא אָדָם לָא נִמְצָא אֵלָא בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הַזֶּה מְכַלֵם, שְׁנַקְרָא תַבַּל, כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנוּ,

שְׁפָתוֹב (משלי ח) (מִשְׁחַקֵּת בְּתַבַּל אֲרִצוֹ) וַיֵּצֵא לְתַבַּל אֲרִצוֹ. וְהַתַּבַּל הַזֶּה אַחֲרָיוּהָ בְּרְקִיעַ שְׁלֹמְעֵלָה וְנִאֲחֲזוֹת בְּשֵׁם הָעֲלִיּוֹן. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (תהלים

וְהֵאִי תַבַּל אַחֲרֵיהּ בְּרְקִיעַ דְלְעִילָא, וְאֵתְאַחֲרֵיהּ בְּשַׁמָּא עֲלָאָה. הָדָא

הוא דְּכַתִּיב, (תהלים ט) וְהוּא יִשְׁפּוּט תִּבְל בְּצַדִּק. בְּצַדִּק וְדָאִי. בְּגִין כֶּךָ בְּנוֹי דְאָדָם, אֲשֶׁתְּכַחוּ בְּהַאי אַרְעָא עֲלָאָה דְאֶקְרִי תִבְל. וְאִינוּן עֲלָאִין עַל כְּלָא, כְּגוּוּנָא דְלַעֲיִלָא.

מָאִי טַעְמָא. כְּמָה דְלַעֲיִלָא לְכַלְהוּ רְקִיעִים, אֵית רְקִיעַ עֲלָאָה, מְכַלְהוּ, וְלַעֲיִלָא אֲשֶׁתְּכַח כְּסָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, כְּמָה דְאֵת אָמַר (יחזקאל א) כְּמַרְאָה אֲבָן סְפִיר דְמוֹת כְּסָא וְעַל דְמוֹת הַכְּסָא דְמוֹת כְּמַרְאָה אָדָם עֲלִיו מְלַמְעָלָה. אוּף הֵכָא בְּהַאי תִבְל, אֲשֶׁתְּכַח מְלַכָּא דְכְלָא, וּמָאן אִיהוּ אָדָם. מָה דְלָא אֲשֶׁתְּכַח בְּכַלְהוּ תַתְּאִין.

וְאִינוּן תַּתְּאִין מָאן אָתוּ. אֲלָא מְקַסְטוּרָא (נ"א מְקַטוּרָא) דְאַרְעָא, וְסִיּוּעָא דְרְקִיעָא דְלַעֲיִלָא, נְפַקִין בְּרִיין מְשַׁנְיִין אֲלִין מִן אֲלִין, מְנַהוּן בְּלְבוּשֵׁין, מְנַהוּן בְּקַלִּיפִין, כְּאֲלִין תּוֹלְעִין דְמִשְׁתַּכְּחִי בְאַרְעָא, מְנַהוּן בְּקַלִּיפִין סוּמְקִין, אוּכְמִין חוּרִין, וּמְנַהוּן מְכַל גְּוּוּנִין. כֶּךָ כָּל בְּרִיין כְּגוּוּנָא דָא. וְלָא אֲשֶׁתְּכַחוּ בְּקִיּוּמָא כְּרַעְשֵׁי שְׁנִין. (אוּ יְתִיר ס"א מַעֲט אוּ פְחוֹת מַעֲט).

וּבְסִפְרָא דְרַב הַמְנוּנָא סָבָא, פְּרִישׁ יְתִיר, דְהָא כָּל יִשׁוּבָא מְתַגְלַגְלָא בְּעַגּוּלָא כְּפַדּוּר, אֲלִין לְתַתָּא, וְאֲלִין לְעִילָא, וְכָל אִינוּן בְּרִיין מְשַׁנְיִין בְּחַזּוּוּיָהּ מְשַׁנּוּיָא דְאִוּרָא. כְּפוּם כָּל אַתְר וְאַתְר, וְקִיּוּמִין בְּקִיּוּמִיָּהּ כְּשֶׁאֵר בְּנֵי נִשְׂא.

וְעַל דָּא אֵית אַתְר בְּיִשׁוּבָא, כַּד נְהִיר לְאֲלִין, חֲשִׁיף לְאֲלִין, לְאֲלִין יְמָמָא, וְלְאֲלִין לַיְלִיא. וְאֵית אַתְר דְּכוּלִּיָּהּ יְמָמָא, וְלָא אֲשֶׁתְּכַח בֵּיהּ לַיְלִיא, בְּרַב בְּשַׁעְתָּא חָדָא זַעֲרָא. וְהָאִי דְאָמַר בְּסִפְרֵי קְדָמָאִי, וּבְסִפְרָא דְאָדָם הֲרַאשׁוּן הֵכִי הוּא. דְּהֵכִי כְּתִיב, (תהלים קלט) אוּדְךָ עַל פִּי נוֹרְאוֹת נְפִלְיָתִי נְפִלְאִים מַעֲשִׂיךָ. וְכְתִיב, (תהלים

ט) וְהוּא יִשְׁפּוּט תִּבְל בְּצַדִּק. בְּצַדִּק וְדָאִי. מִשׁוּם כֶּךָ בְּנוֹי שֶׁל אָדָם נִמְצָאִים בְּאַרְץ הָעֲלִיּוֹנָה הַזֹּאת שֶׁנִּקְרָאת תִּבְל. וְהֵם עֲלִיּוֹנִים עַל הַכּל, כְּמוֹ שֶׁלְמַעַלָּה.

מָה הַטַּעַם? כְּמוֹ שֶׁלְמַעַלָּה לְכָל הָרְקִיעִים יֵשׁ רְקִיעַ עֲלִיוֹן מְכַלֵּם, וְלְמַעַלָּה נִמְצָא כְּסָאוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כְּמַרְאָה אֲבָן סְפִיר דְמוֹת כְּסָא וְעַל דְמוֹת הַכְּסָא דְמוֹת כְּמַרְאָה אָדָם עֲלִיו מְלַמְעָלָה. אִף כֵּן בְּתִבְל הַזֹּאת נִמְצָא הַמְלַךְ שֶׁל הַכּל, וּמִיָּהּ? אָדָם, מָה שֶׁלֹּא נִמְצָא בְּכָל הַתַּחֲתוֹנִים.

וְאוּתָּם תַּחֲתוֹנִים מֵאִיפָּה בָּאוּ? אֲלָא מִהָאָדָם (מַעֲט) שֶׁל הָאָרֶץ וְהַסִּיּוּעַ שֶׁל הָרְקִיעַ שֶׁלְמַעַלָּה, יוֹצְאִים בְּרִיּוֹת מְשֻׁנוֹת אֵלּוּ מֵאֵלּוּ, מִהֵם בְּלְבוּשִׁים, מִהֵם בְּקַלְפוֹת, כַּתּוּלְעִים הִלְלוּ שְׁנִמְצָאוֹת בְּאַרְץ, מִהֵן בְּקַלְפוֹת אֲדָמוֹת, שְׁחוּרוֹת וְלִבְנוֹת, וּמִהֵן מְכַל הַגְּוּוּנִים. כֶּךָ כָּל הַבְּרִיּוֹת כְּמוֹ כֵּן, וְלֹא נִמְצָאִים בְּקִיּוּם, רַק עֲשֵׂר שָׁנִים (אוּ יוֹתֵר. ס"א מַעֲט אוּ פְחוֹת מַעֲט).

וּבְסִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְנוּנָא סָבָא פֵּרַשׁ יוֹתֵר, שֶׁהֲרִי כָּל הַיִּשׁוּב מִתְגַּלְגֵּל בְּעַגּוּל כְּמוֹ כְּפַדּוּר, אֵלּוּ לְמִטָּה וְאֵלּוּ לְמַעַלָּה, וְכָל אוֹתָן בְּרִיּוֹת מְשֻׁנוֹת בְּמַרְאֵיהֶן מְשַׁנּוּי הָאוּר כְּפִי כָּל מְקוֹם וּמְקוֹם, וְעוֹמְדוֹת בְּקִיּוּמָן כְּמוֹ שֶׁאֵר בְּנֵי אָדָם.

וְיָכֵן יֵשׁ מְקוֹם בְּיִשׁוּב, כְּשֶׁמֵּאִיר לְאֵלָה חֲשׁוּף לְאֵלָה, לְאֵלָה יוֹם וְלְאֵלָה לַיְלָה. וְיֵשׁ מְקוֹם שֶׁכְּלוּ יוֹם, וְלֹא נִמְצָא בּוֹ לַיְלָה פְּרִט לְשַׁעַה אַחַת קִטְנָה. וְזֶה שֶׁאָמַר בְּסִפְרֵי הַקְּדוּמוֹנִים, וּבְסִפְרוֹ שֶׁל אָדָם הֲרַאשׁוּן כֶּךָ הוּא. שֶׁכֶּךָ כְּתוּב, (תהלים קלט) אוּדְךָ עַל פִּי נוֹרְאוֹת נְפִלְיָתִי נְפִלְאִים מַעֲשִׂיךָ. וְכְתוּב (שֵׁם קִד) מָה רַבּוֹ מַעֲשִׂיךָ ה'.